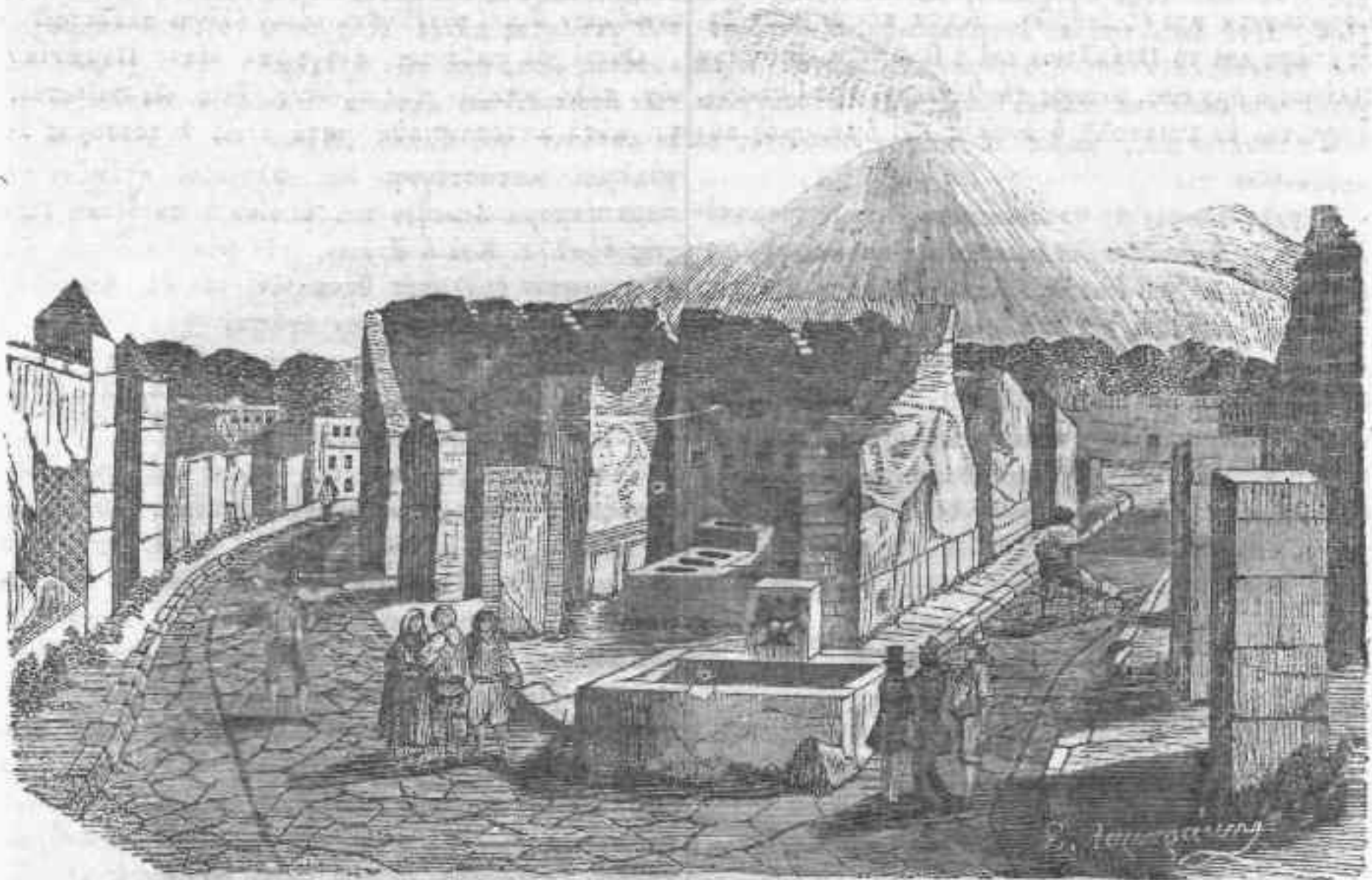

ροντα θεραπαινίδας καὶ ὑπὸ εὐνούχων συνοδευόμενα, ἔφθασαν ἐκ τῶν ἀνακτόρων πρὸς παραλαβὴν τῆς ὥρκιας Τιργιάρ. Τότε καὶ ὁ ἄρχων καὶ πᾶσα ἡ θεραπεία ἔφεραν τὴν παιδίσκην καταστόλιτον καὶ παρέδωκαν αὐτὴν καὶ τὰ πλούσια δῶρα τῷ ἀρχι-ευνούχῳ. Τὴν στιγμὴν δ' ἐκείνην φανεῖς καὶ ὁ

Χουρσίτ ἐπὶ τοῦ κατωφλίου καὶ δακτυλοδεικτῆ-
σας τὸ ἄρμα ἐν ᾧ ἡ παιδίσκη, μετὰ γοερᾶς φωνῆς
ἀνέκραξε·
«Τίς εἶδε ψυχὴν ἀπὸ τοῦ σώματος φεύγουσαν;
οὐδέτω αὐτὴν! ψυχὴ μου εἶναι ἡ φεύγουσα!»
Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἄπνους κατέπεσεν ὁ Χουρσίτ.

Ἐρείπια Πομπηίας.

ΟΛΙΓΑ ΤΙΝΑ ΠΕΡΙ ΠΟΜΠΗΙΑΣ.

—οοο—

Πολλὰ βεβίως τῶν ἀριστουργημάτων τῆς ἀρχαίας τέχνης διετήρησεν ἡμῖν ὁ χρόνος, καὶ τῶν πλείστων τὴν σωτηρίαν ὀφείλομεν εἰς τὴν γῆν, ἥτις ἐκρυψε ταῦτα ἐντὸς τῆς εὐεργετικῆς τῆς ἀγκάλης. Πάντων ὅμως αὐτῶν τὸ περιεργότατον, οὐχὶ κυρίως διὰ τὴν τέχνην, ἀλλὰ διὰ τὴν ἔκτασιν καὶ τὴν ἀκεραιότητα, εἶναι ἡ πόλις Πομπηία· διότι ἐπὶ δεκαοκτὼ ἑκατονταετηρίδας διετηρήθη ὁλοσχερῆς ὑπὸ τὴν κόνιν τῶν ἡφαιστειῶν ἥτις κατεκάλυψεν αὐτήν, καὶ ἐξεγερθεῖσα ἐπὶ τῶν ἡμερῶν ἡμῶν ἐκ τοῦ πολυχρονίου αὐτῆς ὕπνου, ἀνέλαμψε φαιδρὰ καὶ εὐθυμος ὅπως ἐπὶ τῶν πρώτων ἡμερῶν, ὑπὸ τὸ πανίλαρον ὄμμα τῆς Παρθενόνης. Μετὰ τὸ τέλος τῆς μακρᾶς ταύτης νυκτὸς, ὁ ἥλιος ἐθέρμανε καὶ αὖθις τὰς πλάκας τῶν ἀγορῶν καὶ τὰς στήλας τῶν οἰκοδομῶν τῆς. Εἰς τὴν πόλιν ταύτην πᾶς τις δύ-

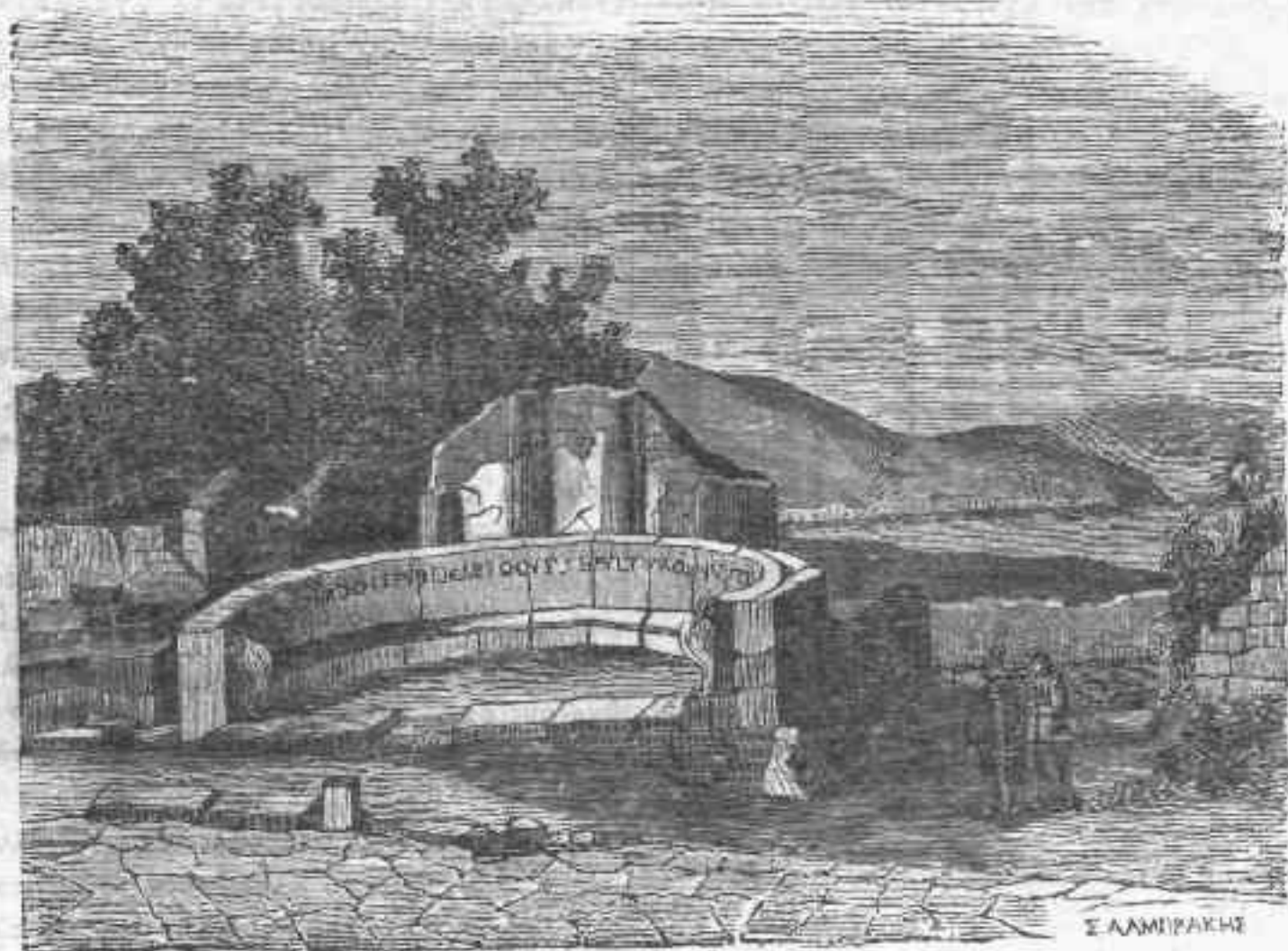
ναται νὰ εἰσέλθῃ σήμερον, νὰ διατρέξῃ τὰς ὁδοὺς καὶ τὰς πλατείας, νὰ ἐπισκεφθῇ τοὺς ναοὺς, τὰ θέατρα καὶ τὰ ἐργαστήρια, νὰ πατήσῃ τὸ κατωφλίον τῆς οἰκίας τοῦ δεῖναι Πομπηίου, οὗτι νος τὸ ὄνομα προγράφεται ἐπὶ τοῦ μετώπου αὐτῆς, νὰ εἰσχωρήσῃ εἰς τὸ ἐστιατώριον καὶ εἰς τὰ μᾶλλον ἀπόκεντρα καὶ ἀπόκρυφα μέρη, καὶ νὰ παρατηρήσῃ τὰς γραφὰς καὶ τὰ ἀγάλματά της. Κατὰ τὰς παραδόξους τι-
όντι ταύτας ἐπισκέψεις τὸ ἐνδοτὸς ἐξαφανίζεται ἐνώπιον τοῦ παρελθόντος, αἱ ἀναμνήσεις ἐπικρατοῦσι δεσποτικῶς, καὶ νομίζεις ὅτι εἶσαι σύγχρονος τῶν Ἡλινίων καὶ τοῦ Τακίτου. Τοιαύτη μάλιστα εἶναι ἡ μαγεία ἡ κατακυριεύουσα τὰς αἰσθήσεις σου, ὥστε σπουδάζεις νὰ ἐπισκεφθῇς τὴν πόλιν ὅσον τάχιον φοβούμενος μὴ ἐπανέλθωσιν οἱ κάτοικοί της.

Ἡ Πομπηία, ἀπέχουσα 14 μὲν χιλιόμετρα τῆς Νεαπόλεως, 7 δὲ κατ' εὐθείαν γραμμὴν τοῦ Βε-
σουβίου, ἔκειτο παρὰ τὴν θάλασσαν ἐπὶ ὑψώματος σχηματισθέντος ἐξ ἀρχαίων ὑλῶν ἡφαιστειῶν. Φαίνεται δὲ ὅτι ὡς ἐκ τούτου ἔπαθε πολλάκις ὑπὸ σεισμῶν. Ὁ Σενέκας ποιεῖται μνείαν τοῦ σεισμοῦ ὃς

τις τὸ 63 ἔτος ἀνέτρεψεν αὐτήν. Προστίθῃσι δὲ (Quæst. nat. VI) ὅτι καὶ τὸ Ἡράκλειον αὐτὸ κατεστράφη ἐν μέρει, καὶ ὅτι τὸ ὑπόλοιπον δὲν ἦτο ἀσφαλές. Καὶ ἀληθῶς τόσῳ ὀρθῇ ἦτο ἡ παρατήρησις τοῦ ἱστορικοῦ, ὥστε 16 ἔτη μετὰ ταῦτα, ἐκρηχθέντος ἀπροσδοκῆτως τοῦ Βεζουβίου, ἐξηφανίσθη κατὰ κράτος· λέγομεν δὲ ἀπροσδοκῆτως, διότι ὁ κρατὴρ εἶχε πρὸ πολλοῦ σθεσθῇ, καὶ τόσῳ καλῶς μάλιστα, ὥστε ὁ Σπάρτακος πρὸ μιᾶς καὶ ἡμισείας ἑκατονταετηρίδος κατέστυγεν ἐντὸς αὐτοῦ μετὰ ἑβδομήκοντα καὶ ἑξ ἄνδρων. Κατὰ τὴν ἐκρηξιν ἐφ' ἧς ἐτάφη καὶ τὸ Ἡράκλειον καὶ ἡ Πομπηία, ἀπεπνίγη Πλίνιος ὁ ἀρχαῖος, οὗτινος τὸν θάνατον, ὅπως συνέβη, διηγείται ἐν ἐπιστολῇ, ὁ ἀνεψιὸς καὶ ὁμώνυμος αὐ-

τοῦς σπασμῶς, ἴσως διότι δὲν ἦσαν ξένοι πρὸς αὐτούς. Ὅτε τὸ 63 ἔτος συνέβη ὁ σεισμὸς οὗτινος ἐμνημονεύσαμεν ἤδη, ὁ Νέρων ἐβίβλε τοὺς προσφιλεῖς τοῦ ἄσματος ἐν τῷ θεάτρῳ τῆς Νεαπόλεως (τῷ καιρῷ ἐκείνῳ οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς ἐψάλλον), καὶ δὲν ἤθελε ν' ἀναχωρήσῃ τῆς σκηνῆς πρὶν ἢ τελειώσῃ τὸ ἄσμα του. Κατ' εὐτυχίαν οἱ κάτοικοι τῆς Πομπηίας εὐρέθησαν ἐκτὸς τῶν οἰκιῶν· καὶ ἐπειδὴ τὸ θέατρον ἔκειτο εἰς μέρος ὑψηλὸν τῆς πόλεως πλησίον τῶν τειχῶν, ἔφυγον εὐκόλως εἰς τοὺς ἀγρούς. Ἐκ τούτων ἐννοοῦμεν διατί εὐρέθησαν τόσον ὀλίγοι σκελετοί.

Οὕτω δὲ σωθέντες ἀνήγειραν νῆαν Πομπηίαν, οὐχὶ πολὺ μακρὰν τῆς πρώτης, ἥτις, ὡς φαίνεται, καὶ αὐτὴ κατεποντίσθη μετὰ τρεῖς ἢ τέσσαρας ἑ-

Θεῖος ἡμιθέλιος.

τοῦ. Ὁ Πλίνιος, ἰδὼν τὸν κίνδυνον, ἔτρεψε νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν σωτηρίαν φίλων του· ὁ δὲ ἀνεψιὸς αὐτοῦ, ὅστις ἦτο τότε δεκαοκταετής, ὡς μελετῶν τὴν ὥραν ἐκείνην τὸν Τίτον Λίβιον καὶ ἀντιγράφων μάλιστα τεμάχια αὐτοῦ, καὶ ὡς ὀφείλων νὰ μείνῃ παρὰ τῇ μητρὶ του, δὲν παρηκολούθησε τὸν θεῖόν του.

Ἐνῷ δὲ κατεγίνετο εἰς ταῦτα ὁ νέος Πλίνιος ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ θεοῦ του, ὀλίγα μίλια μακρὰν, καὶ νῆν παρὰ τι ἀκρωτήριον, ἡ Πομπηία κατεβυβίστο ἐντὸς χειμάρρων φλογερᾶς τέφρας ἢ μᾶλλον ὕλης συμπαγοῦς, ἣν συνεκρότουσαν συμπυκνούμενα πᾶ ἄπειρα νέφη τοῦ καπνοῦ ὃν διετόξευεν ὁ κρατὴρ εἰς ὕψος 3 περίπου χιλιάδων μέτρων ὑπὲρ τὴν γῆν. Ἐπειδὴ δὲ οἱ κάτοικοι τῆς Πομπηίας ἦσαν φιλοθεάμονες, 15 ἢ 20 χιλιάδες ἐξ αὐτῶν παρίσαντο κατὰ τὴν ὥραν τῆς ἐκρηξέως εἰς τὸ ἀμφιθέατρον. Καὶ φαίνεται ὅτι δὲν ἐταράχθησαν κατὰ τοὺς πρῶ-

κατονταετηρίδας, καὶ μόνος ὁ Θεὸς οἶδε ποῦ εὐρίσκειται τὴν ὥραν ταύτην.

Μετὰ τὴν καταστροφὴν ταύτην, ἐλησμονήθη ἐξ ὀλοκλήρου ἡ Πομπηία, καὶ τὸ 1592 ἔτος, ὅτε ὁ ὀνομαστός ἀρχιτέκτων Δομένικος Φοντάνας, ἀνέλαβε νὰ διοχετεύσῃ τὰ ὕδατα τοῦ Σάρνου εἰς τὸν Πύργον τῆς Ἀναλήψεως (πάλιν οἰκοδομηθεῖσαν παρὰ τὴν Πομπηίαν αὐτήν), ἀνῶρυξε μὲν τὴν γῆν ἵνα κατασκευάσῃ διώρυγας ἐπὶ τῆς ἀρχαίας πόλεως, τῆς ἀγορᾶς καὶ τοῦ ναοῦ τῆς Ἀφροδίτης, ἀλλ' ἡ δὲν παρετήρησέ τι, ἢ παρατήρησεν ἡ διαφόρησεν. Καὶ ὅμως ἦτο εὐφυσέστατος. Ἐκατὸν καὶ ἐξήκοντα ἔτη μετὰ ταῦτα, τὸ 1758, ἀμπελουργοὶ σκάπτοντες εὗραν περίεργά τινα πράγματα, καὶ ἐκ τούτων λαβὼν ἀφορμὴν ὁ βασιλεὺς προσέταξε νὰ γίνῃ ἀνασκαφή.

Ἰδοὺ πῶς ἀνακαλύφθη ἡ Πομπηία.

Καὶ ἀμέσως ἀρχαιολόγοι, καὶ τεχνίται συνέρρευ-
σαν ἀγαλλῶν εἰς τὸ πολύτιμον τοῦτο χέρσον πε-
δίον, καὶ κατέθεσαν εἰς συγγράμματα βρύτιμα
καὶ πολυτελῆ τὰς ἐρεῖνας αὐτῶν· ἀλλὰ διότι εἰσι
τοιαῦτα ἔχουσι καὶ τιμὴν ὑπερβολικὴν, ἀναβαί-
νουσαν ἐνίοτε καὶ μέχρις 600 δραχμῶν. Τὸ ἐντε-
λέστερον τούτων ἦτο μέχρι πρὸ δύο ἐτῶν τὸ ἐν
Λονδίνῳ ἐκδοθὲν τὸ 1849 ὑπὸ Wil. Clarke· ἐτι
δὲ μᾶλλον ἐντελές, ὡς ἐκδοθὲν βραδύτερον καὶ
μετὰ νέας ἀνακαλύψεις, φαίνεται ὅτι εἶναι τὸ τοῦ
Γάλλου Ἑρνέστου Βρετόν δημοσιευθὲν τὸ 1855 ἐ-
τος. Ἐν αὐτῷ περιέχονται καὶ περιγραφαί, καὶ αἱ
εἰκόνες τῶν ἀξιολογωτέρων οἰκιῶν, ἐργαστηρίων,
ναῶν, κλ, ὧν τινες ἐκδίδομεν καὶ ἡμεῖς ἐνταῦθα, καὶ
αὐτὸ ἔχων ἀνὰ χεῖρας ὡς ὁδηγὸν δύνασαι νὰ περι-
έλθῃς ἀσφαλέστατα τὴν ἀπέραντον ἐκείνην νεκρό-
πολιν.

Οἱ ἐπισκεπτόμενοι αὐτὴν ἔρχονται συνήθως ἐκ τοῦ
μέρους ὅπου λήγει ὁ εἰς Νουκερίαν ἐκ Νεαπόλεως
σιδηρόδρομος· ἀλλ' ὠραιότερα καὶ ἀρχαϊκῆ εἶναι ἡ
εἰσοδος ἡ διὰ τῆς πύλης τοῦ Ἡρακλείου καὶ διὰ
τῆς πρὸ αὐτῆς ὁδοῦ τῶν τάφων, οὕτω καλουμέ-

Σύμβολον ἐπιτάφιον.

νης ἕνεκα τῶν ἐκατέρωθεν αὐτῆς κειμένων μνη-
μείων. Σημειωτέον δὲ ὅτι τὰ μνημεῖα ταῦτα δὲν
προκαλοῦσι μελαγχολίαν, διότι ἐπ' αὐτῶν βλέπεις
ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ σύμβολα ὡς τὸ παρατιθέμενον ἐν-
ταῦθα πλοῖον, ἐξηγείροντα μᾶλλον τὴν περιέργειάν
σου. Ἡ συνήθεια αὕτη τῶν συμβόλων παριστα-
νόντων τὸ ἐπιτήδευμα τοῦ ἀποθανόντος, ἐπεκράτει
ἄλλοτε, ἴσως δὲ καὶ σήμερον ἐπικρατεῖ ἐν Τουρκίᾳ
παρὰ τοῖς ἐκείσε χριστιανοῖς. Εἶδομεν ψαλίδας
γεγλυμμένας ἐπὶ πλακῶν ἐπιταφίων, πλοῖα, καὶ τὰ
τοιαῦτα.

Ἐν τῶν μνημείων τούτων τῆς Πομπηίας εἶναι
αἰθουσα πλήρης ζωγραφιῶν, ἥτις ἐχρησίμευεν ἀντὶ
ἐστικτωρίου πρὸς τοὺς νεκρούς· καὶ ἔθετον μὲν ἐκεῖ
τράπεζαν μετὰ βρωμάτων, ἀλλ' ὑποθέτομεν ὅτι
ἀντὶ τῶν ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει, τὰ κατεβρόχθιζον
οἱ εἰωθότες ἐπιχωριάζειν τοῖς ἄνω πράγμασι.

Δύο ἄλλα μνημεῖα, ἐν εἶδει ἡμικυκλίου μετὰ
θρανίων, παρακείμενα εἰς τὴν εἰσοδον, ἐγένοντο,
ὡς φαίνεται, ἐπίσης διὰ τοὺς ζῶντας. Παρὰ τὸ ἡ-
μικύκλιον τοῦτο ὑπῆρχεν ἄλλοτε οἶκος τοῦ Κικέ-

ριωνος ψηφιδωτός, οὗτινος ἐσώθησαν ἀξιόλογά τινα
λαΐφανα.

Τὸ περιεργότερον πάντων τῶν ἐνταῦθα διασω-
θέντων εἶναι ὁ οἶκος τοῦ Διομήδους, καθὼ ἐκ τῶν
εὐρυχωροτέρων τῆς Πομπηίας, καὶ ἔχων κήπον περι-
φρασσόμενον ὑπὸ στοῶν, ὑπὸ τὰς ὁποίας ἦσαν ἀπο-
θήκαι πλήρεις ἀμφορῶν οἴνου. Ἐντὸς τῶν ἀποθη-
κῶν τούτων εὐρέθησαν δεκαεπτὰ σκελετοὶ ἀνθρώ-
πων καταφυγόντων βεβιαίως ἐκεῖ ἐπὶ τῆς ἐκρήξεως,
συμβάσης ἐν καιρῷ τοῦ τρύγου· ἦσαν δὲ κεκα-
λυμμένοι ὑπὸ λεπτοτάτης τέφρας, ἥτις συμπηχθεῖσα
ἐλάθε θυμασίως τὸν τύπον τῶν σωμάτων. Ἐὰν
εὐτυχῶς παρατηρεῖτο ἐξ ἀρχῆς ἡ τελειότης τῶν
ἐκτυπωμάτων τούτων, ἐρ' ὧν ἐξεμάχθησαν καὶ αἱ
λεπτότεραι τῶν πτυχῶν, ἠθέλομεν σήμερον ἔχει
ὁλόκληρα καὶ ἀκριβέστατα τὰ ἀγάλματα τῶν θυμά-
των ἐκείνων. Ἐν μόνον τμήμα ἐσώθη ἐν τῷ μου-
σεῖῳ τῆς Νεαπόλεως, παριστάνον ἐξαισίως τὸ στῆ-
θος νέας γυναικὸς μετὰ λεπτουργεστάτων χρυσῶν
κοσμημάτων. Πρὸ τῆς εἰσοδου τῆς πόλεως, ἐξ ἀρι-
στερῶν, ὑπάρχει σκοπιὰ στρατιωτικὴ, ἐν ᾗ εὐρέθη
ὁ σκελετός τοῦ φρουροῦντος ὅστις, ἀκριβῆς τηρητής
τῆς στρατιωτικῆς πειθαρχίας, δὲν κατέλιπε τὴν
θέσιν αὐτοῦ ἵνα φύγῃ μετὰ τῶν ἄλλων κατοίκων·
εἶχε δὲ τὴν αὐλώπιδά καταβιβασμένην, καὶ ἡ χεὶρ
τοῦ ἐκράτει εἰσέτι δόρυ. Σήμερον φρουρεῖ ἐν τῷ
μουσεῖῳ τῆς Νεαπόλεως.

Ἐνταῦθα διαβαίνοντας τὴν πύλην τῆς πόλεως
κλειομένην ἐξωθεν ὡς οἱ πύργοι τοῦ μεσαιῶνος διὰ
μιάς μόνης πτυχῆς συρτῆς καταβιβασμένης ἀνωθεν,
εἰσερχόμεθα εἰς τὰς στενάς ὁδοὺς, ἐντελῶς ἤδη κα-
θαρσιθείσας, ἐστρωμένας διὰ πλακῶν ἀνωμάτων
ἐκ λάβας, ἐρ' ὧν φαίνονται καὶ νῦν τὰ ἔχνη τῶν
ἀμαξῶν. Ἐχουσι δὲ καὶ πεζοδρόμια ὑψηλά, καὶ
πολλαχοῦ αὐτῶν πάροδοι λίθιναι εὐκολύνουσιν ἐν
καιρῷ βροχῆς τὴν μετάβασιν τῶν διαβατῶν ἀπὸ
τοῦ ἐνὸς εἰς τὸ ἄλλο πεζοδρόμιον. Αἱ πλείσται τῶν
ὁδῶν ἐστολίζοντο διὰ βρύσεων, τὸ δὲ περισσεῦον
τοῦ ὕδατος ἔχετο ὑπογείως εἰς ὀχετοὺς κατεσκευ-
ασμένους ὑπὸ τὰ πεζοδρόμια.

(Ἐπεταὶ τὸ τέλος.)

ΠΕΡΙ ΘΗΡΑΪΚΗΣ ΓΗΣ (ΑΣΠΑΣ).

—ooo—

Ὁ ἐν Τεργέστη Κ. Ἐδουάρδος Α. Χεΐδερς ἀρ-
χιτέκτων τοῦ Αὐστριακοῦ Λόυδ, ἐξέδωκεν ἐσχάτως
γερμανιστὶ περιγραφὴν τῆς δεξαμενῆς, κλ, τοῦ ἐν
Τεργέστη νεοδημιουργηθέντος νεωρίου, καὶ πρὸς τοῖς ἄλλοις
ἐπραγματεύθη διεξοδικῶς περὶ τῆς Θηραϊκῆς γῆς
ἐν ἰδιαιτέρῳ κεφαλαίῳ, ὃ μετέφερεν ἰταλιστὶ εἰς